Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka stane 1.— din

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAVSKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.: 35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT. 17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.— DIN LETNO) — CENE OGLASOM PO DOGOVORU — LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II. LJUBLJANA, SOBOTA, 14. MAJA 1938. ŠTEV. 19.

Ni ubožno spričevalo

Mogočni in veličastni 2. red. občni zbor Zveze združenih delavcev

Preteklo nedeljo je ZZD na svojem drugem rednem občnem zboru polagala račune za svoje delovanje v pretekli dobi. Ko so se prvi udeleženci iz naših skupin zbirali v prostrani veliki dvorani Delavske zbornice, so nekam s strahom gledali v obsežni prazni prostor. Skrb jih je bilo, kako naj tako mlada organizacija zagosti to praznoto in prežene dolgčas iz nje. Toda kmalu so začele giniti prazne vrste stolov in v kratkem času je bila dvorana polno zasedena. Vesel je bil pogled na zbrane zavedne katoliške delavske organizacijske funkcijonarje in zaupnike. Vsem udeležencem se je to čitalo z obraza. Občni zbor se je tako spremenil v pravo manifestacijsko zborovanje novega jasnega pokreta, ki žanje uspehe samo radi svoje neupogljive delavske in katoliške doslednosti, radi svoje žive povezanosti z lastnim narodom.

Pa ne samo po številni udeležbi, tudi po vsem svojem poteku in občudovanja vredni disciplinirano sti zborovalcev je občni zbor izpričeval neizpodbitno moč in solidnost naše organizacijske zgrajenosti. ZZD je postala mogočna stavba, težko jo bo podrl danes kdo iz onih vrst, ki so po duhu zastareli in danes sami v razkroju. Zdi se, da je ura bila 12 in da smo prav prisluhnili samo mi narodu in časom.

Odličniki prisostvujejo občnemu zboru:

Občni zbor so počastili s svojo navzočnostjo **g. minister dr. Miha Krek, zastopnik prevzvišenega knezo-škofa gospoda dr. Rožmana, dr. Klinar Tomaž**, zastopnik **bana dr. Marko Natlačena, svetnik Zorn**, podpredsednik Delavske zbornice **Joško Zemljič**, zastopnik centrale Združenih zasebnih in trg. nameščencev Slovenije **Sitar Alojz**, zastopnik Narodnega odbora KA **Pernišek France** in drugi.

Tov. predsednik **Preželj France** je po otvoritvi občnega zbora pozdravil visoke goste in ves občni zbor in predlagal pozdravne brzojavke ministrskemu pred. **dr. Stojadinoviću**, ministru socialne politike in vodji Jugorasa **dr. Cvetkoviću**, mariborskemu škofu **dr. Tomažiču** in pozdravna pisma g. ministru **dr. A. Koroščcu** in g. banu ter **Kmečki zvezi.**

Minister dr. Miha Krek pozdravlja občni zbor in prinaša pozdrave resornega ministra dr. Dragiša Cvetkovića.

Takoj po sprejetju pozdravnih brzojavk in sporočil je spregovoril g. minister **dr. Miha Krek.** Občnemu zboru je sporočil tudi tople pozdrave g. ministra dr. Cvetkovića, nato pa je izrazil svoje veliko veselje nad lepim razvojem ZZD in želel organizaciji še večjega razmaha.

V imenu Katoliške akcije

je pozdravil občni zbor zastopnik Narodnega odbora KA, referent za delavstvo Pernišek Franc.

Zastopnik centrale Združenih zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije, tov. **Sitar Alojz** je v imenu svoje organizacije pozdravil občni zbor z željo, da bi obe organizaciji ostali še nadalje v tako tesnem sodelovanju kot dosedaj.

Zastopnik Delavske zbornice

g. Zemljič Joško pozdravlja občni zbor v imenu imenovane institucije in izrazi željo, da bi organizacija žela še mnogo uspehov. Delavska zbornica bo vedno pomagala vsem organizacijam, predvsem pa tistim, ki orjejo ledino.

Spregovoril je zastopnik prevzvišenega g. knezoškofa dr. Tomaž Klinar:

Rad bi vam povedal samo to, da bi se prevzvišeni prav rad sam udeležil Vašega občnega zbora, pa je bil nujno zadržan. Sporočam pa vam vsem njegove pozdrave in zahvalo za vaše uspešno delo, ki ste ga tako zvesto vršili. Prevzvišeni želi, da bi se to delo izpopolnjevalo, da bi hodili po isti ravni poti, ki ste si jo začrtali. Izročam vam vsem njegov blagoslov. Bog z vami!

Tov. predsednik Preželj se je g. kanoniku dr. Klinarju toplo zahvalil za njegove besede in ga prosil, da ponese g. knežoškofu pozdrave občnega zbora in sporoči globoko sinovsko vdanost.

Pregled dela preteklega poslovnega leta

Tov. predsednik preide na dnevni red in prosi tov. strokovnega tajnika Višnarja, da poda svoje poročilo. Zgovorno je to poročilo: (Prinašamo ga v izvlečku).

Poročilo

o strokovnem delu ZZD v poslovnem letu 1937-38 od 9. maja 1937 do 8. maja 1938:

V strokovnem oziru je ZZD v tem času delovala predvsem v kovinarski, rudarski, usnjarski, lesni, stavbinski, tekstilni, tobačni in papirniški stroki.

V kovinarski stroki

so bile v preteklem poslovnem letu sklenjene kolektivne pogodbe in sicer pri podjetjih H. Kieffer v Sv. Lovrencu na Pohorju in kolektivna pogodba pri podjetju »Sava« na Jesenicah. — Pri podjetju H. Kieffer v Sv. Lovrencu na Pohorju se je kolektivna pogodba podpisala šele po poravnalni razpravi dne 16. oktobra, ki jo je zahtevala ZZD radi odlašanja podjetja s pogajanji in pa radi odpusta naših delavcev.

Na poravnalni razpravi dne 16. oktobra je podjetje pristalo na zahteve ZZD in je bila že dne 30. okt. 1937 podpisana kolektivna pogodba. Delo za to kolektivno pogodbo je zelo oviralo to, da so se socialisti zavzeli s podjetjem in je tako morala ZZD na pogajanja tako rekoč sama ter se boriti proti tujemu nemčurskemu kapitalu.

Tudi za kolektivno pogodbo pri podjetju »Sava« na Jesenicah je bil hud boj. Podjetje je na samo sklenitev kolektivne pogodbe pristalo šele po dveh poravnalnih razpravah in po razsodiščni razpravi, ki jo je sklicala inspekcija dela.

Omeniti moramo tudi kolektivno pogodbo za ustanovitev pokojninskega sklada KID.

Izvršenih je bilo za to stroko 37 večjih pismenih intervencij radi neizvajanja kolektivnih pogodb in zakonodaje pa tudi radi sprejemanja delavcev.

Volitve obratnih zaupnikov smo izvedli pri podjetjih H. Kieffer v Sv. Lovrencu in pri KID.

Najtežji boj je bil pri KID na Jesenicah, kjer je ZZD sama kljub silnemu odporu vseh treh ostalih organizacij sforsirala volitve. ZZD je pri teh volitvah obratnih zaupnikov nastopila prvič. Vse organizacije so se združile proti ZZD, med seboj pa se sploh niso napadale — a ZZD je dobila 1 zaupnika in led je bil prebit.

V Sv. Lovrencu na Pohorju pri podjetju Kieffer so rdečkarji uprizorili strahovito gonjo proti našim delavcem. Na kandidatno listo so postavili inozemce in grozili, da bo tovarna ustavila obrat, če bodo izvoljeni zaupniki ZZD. Kljub temu se je ZZD dobro prebila in od 4 zaupnikov dobila 1.

V rudarski stroki

je ZZD sodelovala po svojih zastopnikih pri sklepanju »radnega ugovora« za vse državne rudnike v Jugoslaviji. Na obe razpravi, prvo v septembru in na drugo 1. marca je poslala svojega delegata.

V usnjarski stroki

je ZZD sklenila kolektivno pogodbo s podjetjem Laurich. Tam so bile v podjetju skrajno slabe socialne razmere v vseh ozirih. Podjetje je naši ZZD silno nasprotno ter imamo s podjetjem stalno borbo. Položaj je silno poslabšal nastop NSZ, ki se je proti ZZD vezala s podjetjem in skočila delavstvu v hrbet. ZZD smo ustanovili 2. 5. 1937 — 10. 5. je že bilo odpovedano radi tega 56 delavcem. Delavstvo je zato stopilo v stavko, dokler ni bil podpisan začasen sporazum med ZZD in podjetjem. 2. 7. je ZZD vložila osnutek kolektivne pogodbe, ki je bila nato dne 3. avgusta po 5 urni razpravi tudi podpisana.

Kmalu je podjetje začelo odpuščati delavce, ZZD pa je zahtevala poravnalno postopanje po oblasti. Dne 3. septembra je bil sklenjen sporazum, ki vsebuje tudi določbo, da se bodo novi delavci sprejemali samo potom ZZD.

Podjetje je sporazum zopet kršilo in napovedalo redukcijo delavstva, ki pa bi se izvršila tako, da bi ZZD v podjetju ostala v manjšini NSZ pa bi imele večino. ZZD je zopet zahtevala poravnalno postopanje ter se je dne 19. decembra zopet dosegel sporazum.

V podjetju Laurich smo izvedli tudi volitve obratnih zaupnikov. Pri volitvah smo mi zato dobili 2 zaupnika.

Odposlali smo za usnjarje 37 vlog; tako radi podjetja Laurich v Slov. Konjicah, kakor tudi radi podjetja »Indus« v Ljubljani. To so bile večinoma intervencije radi kršenja kolektivne pogodbe in pa radi odpustov delavcev.

Pri volitvah obratnih zaupnikov v »Indus« v Ljubljani pa smo radi pritiska in demagoškega nastopa rdečih dobili od 6 zaupnikov 2. Pripomniti pa moramo, da je ZZD pri teh volitvah nastopila prvič, dočim so preje v tovarni nemoteno gospodarili rdeči.

Enega obratnega zaupnika pa smo dobili tudi pri podjetju Woschnagg v Šoštanju.

V lesni stroki

so bile sklenjene 4 kolektivne pogodbe. Od teh je ZZD 3 kolektivne pogodbe sklenila popolnoma samostojno.

Dne 7. julija p. l. smo vložili osnutek kolektivne pogodbe. Podjetje se je sklenitvi kolektivne pogodbe upiralo in delavstvu dajalo prisilne odpuste. Kljub temu

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Po občnem zboru . . .

Zahvala ministra za soc. politiko g. dr. Cvetkoviča

Ljubljana, 12. 5. 38.

Kakor poročamo na drugem mestu je bila poslana ministru za socialno politiko in narodno zdravje g. Dr. Dragiši Cvetkoviću z občnega zbora pozdravna brzojavka. Danes pa je prejel tovariš Preželj France, predsednik centrale, v odgovor lepo pismo od osebnega tajnika g. ministra Cvetkovića. Pismo glasi:

»Gospod predsednik!

Gospod minister Cvetković se najtopleje zahvaljuje za pozdravno brzojavko, ki mu je bila poslana z občnega zbora, in želi uspeha v Vašem nadaljnem delu. Kolikor bo največ mogoče, se bo gospod minister vedno zavzel, da se vsem opravičenim zahtevam ugodi.

Sprejmite, gospod predsednik, tudi v tej priliki dokaze o mojem posebnem spoštovanju.

Po naročilu ministra socialne politike in narodnega zdravja. Osebni tajnik.«

Minister dr. Krek pri ministru Cvetkoviču

Belgrad, 11. 5. 1938.

Davi se je vrnil v Belgrad g. minister dr. Krek ter je dopoldne obiskal v državni bolnišnici g. ministra za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetkovića, katerega zdravstveno stanje se vidno boljša. Minister Cvetković se je v razgovoru z ministrom dr. Krekom živo zanimal za potek občnega zbora Zveze združenih delavcev. Zanimal se je predvsem za želje in zahteve te organizacije ter podčrtaval potrebo, da ZZD in Jugoras v bodoče še tesneje sodelujeta.

(Nadaljevanje s prve strani.)

se je 5. 7. p. l. vršila prva razprava in nato dne 26. 7. druga razprava za sklenitev pogodbe na kateri se je v vseh točkah dosegel sporazum. Vendar pa je podjetje s podpisom kolektivne pogodbe odlašalo. Šele na energično intervencijo centrale jo je dne 20. septembra podpisalo.

Druga kolektivna pogodba v lesni industriji je bila sklenjena s podjetjem A. Löschingg v Sv. Lovrencu na Pohorju. Podjetje se je sklenitvi kolektivne pogodbe upiralo. Po dveh brezuspešnih intervencijah centrale je okrajno načelstvo v Mariboru na zahtevo ZZD uvedlo poravnalno postopanje. Omembe vredno je, da je bilo to prvo poravnalno postopanje v dravski banovini v smislu čl. 15. uredbe o minimalnih mezdah. Po dveh poravnalnih razpravah je delavstvo, ko ni prišlo do sporazuma, stopilo v stavko. Inspekcija dela je sklicala na prošnjo ZZD razpravo za likvidacijo stavke. Dosežen je bil sporazum in podpisana kolektivna pogodba.

Podjetje Falter v Gračnici na noben način ni hotelo pristati na kolektivno pogodbo in na revizijo plač. Zato je okrajno načelstvo v Laškem na zahtevo organizacij uvedlo proti podjetju poravnalno postopanje. Po dveh poravnalnih razpravah je delavstvo stopilo v stavko. Po uspeli razpravi, ki jo je sklicala inspekcija dela, pa je šlo delastvo zopet na delo. Sklenila se je kolektivna pogodba oziroma sporazum, ki je delavstvu vsaj deloma vrnil izgubljene pravice.

Najbolj mirna so bila pogajanja za kolektivno pogodbo pri podjetju Dr. A. Perger v Mislinjah. Delavstvo je bilo 100% organizirano v ZZD. Zato sklenitev kolektivne pogodbe ni delala težkoč. Brez posredovanja oblasti se je po treh razpravah podpisala kolektivna pogodba.

Sedaj smo v sporu s podjetjem »Kopitarna« v Mestinju. 25. februarja se je ustanovila ZZD, 26. februarja pa se je izvršil kolektivni odpust delavstva. Dne 7. marca smo podjetju po predhodni intervenciji zastopnika centrale predlagali sporazum glede odpustov, pa je podjetje dalo odklonilen odgovor. Ker je bilo jasno, da so odpusti naperjeni proti organizaciji, smo uvedli poravnalno postopanje. Podjetje je v delo sprejelo od 60 delavcev vse razen 18. Na poravnalnih razpravah dne 14. in 27. aprila do sporazuma ni prišlo in se sedaj sklepa o nadaljnih ukrepih.

Izvršenih je bilo za lesno stroko 64 pismenih intervencij in vlog, radi kršenja kolektivne pogodbe in zakonodaje itd.

Uspešno je ZZD intervenirala radi odpustov delavstva pri podjetju Pavlin v Vavti vasi.

Volitve obratnih zaupnikov so se izvedle pri podjetju Perger v Mislinjah, pri podjetju Jordan v Soteski, pri podjetju Falter v Gračnici in pri podjetju Vrečar v Domžalah. Dobili smo pri Pergar 6 zaupnikov, pri podjetju Jordan 3 in pri podjetju Falter v Gračnici 1 (po številu glasov, volilni odbor pa tega ni hotel priznati), pri podjetju Vrečar v Domžalah 1, zaupnika.

V stavbinski stroki

je ZZD aktivno sodelovala pri pogajanjih za stavbinsko kolektivno pogodbo. In to pri pogajanjih za lansko kolektivno pogodbo in za letošnjo, za katero še pogajanja trajajo. Je tudi sopodpisnica dodatka k stavbinski kolektivni pogodbi za kamnolome.

Izvršenih je bilo 35 pismenih intervencij na posamezna podjetja vsled kršenja pogodbe, poleg tega pa še 11 intervencij za kamnolom v Oplotnici, kjer je podjetje odpustilo predsednika naše tamkajšnje organizacije. Volitve obratnih zaupnikov se bodo šele vršile.

Tekstilce je ZZD v večjem obsegu organizirala šele v zadnjem času, zato tudi še v tej stroki nismo imeli kakih pogajanj in večjih sporov. Izvršenih pa je bilo že 12 pismenih intervencij radi kršenja zakonodaje in smo tudi že izvedli volitve obratnih zaupnikov. V tovarni Pletenin v Polzeli smo dobili 3 zaupnike od 6, v tovarni Echrlich v Mariboru prav tako od 6 zaupnikov 3, v predilnici v Litiji od 8 zaupnikov 4, v predilnici Povh v Novem mestu pa 1 zaupnika.

Za tobačne delavce

se je ZZD trudila, da jim zboljša položaj. Rdeči so v svoji demagogiji delavstvo stalno begali, ZZD pa je tiho in vztrajno gradila boljšo bodočnost tobačnega delavstva. 1 vlogo je ZZD napravila za tobačno delavstvo radi »Novega pravilnika« na razna merodajna mesta. Poleg tega pa je posredovala tudi za sprejeme v tobačno tovarno, za pokojnino upokojencem itd.

Pri volitvah obratnih zaupnikov v ljubljanski tobačni tovarni smo dobili od 11 zaupnikov 4.

Organizirane imamo tudi papirniške delavce

v Radečah pri Zidanem mostu in v Sladkem vrhu. Najhujše borbe ima podružnica v Sladkem vrhu ob severni meji, kjer se imamo boriti z nemčurstvom, z marksisti in z delodajalcem Judom. Tam so socialisti kar na svojo roko sklenili kolektivno pogodbo preko ZZD. Kolektivna pogodba je seveda temu primerna, za naše delavce krivična in sestavljena tako, kot jo morete sestaviti le marksist in Jud.

V Radečah pri Zidanem mostu pa so delavski zaupniki oz. krajevna organizacija ZZD sami začeli pogajanja za kolektivno pogodbo pri podjetju Piatnik.

Pri volitvah obratnih zaupnikov je ZZD dobila v Sladkem vrhu 1 zaupnika (nastopila je prvič) pri volitvah v Radečah pa vse zaupnike t. j. 6 zaupnikov.

V živilski stroki

smo dosedaj organizirali uslužbence ljubljanskega Delavskega doma. Dne 31. januarja t. l. smo vložili osnutek kolektivne pogodbe, 1. maja pa nam je bilo vsaj deloma ugodeno. Borba pa bo šla še nadalje, dokler ne dosežemo take kolektivne pogodbe, kot smo jo predlagali.

Pri volitvah obratnih zaupnikov pa smo dobili od 3 zaupnikov 2.

Celotni pregled strokovnega dela ZZD za preteklo poslovno leto je naslednji:

Od zadnjega občnega zbora dne 9. maja 1937 pa do danes je ZZD podpisala 10 kolektivnih pogodb in preko 20 sporazumov v raznih sporih glede mezd, odpustov delavstva itd.

Izvršeno pa je bilo skupno v preteklem poslovnem letu 403 pismenih intervencij. Poleg tega pa še nešteto osebnih in telefonskih intervencij, telefoničnih je bilo že sedaj po novem letu preko 50. Uspešnih pa je bilo približno 75% vseh intervencij.

Pri mezdnih gibanjih preteklega leta smo se morali poslužiti radi trdovratnosti podjetij 7 krat poravnalnega postopka s pomočjo oblasti po čl. 15. uredbe o določanju minimalnih mezd. V štirih primerih je bilo poravnalno postopanje uspešno, v treh primerih pa smo se morali poslužiti zadnjega orožja delavstva — stavke. Vse stavke so bile le uspešne.

Pri volitvah obratnih zaupnikov smo dobili letos 58 obratnih zaupnikov proti lanskim 24. Niso se pa še vršile volitve v stavbni stroki tako, da se bo potem to število, ko bodo volitve izvedene povsod še povišalo.

S svojim strokovnim delom je ZZD od zadnjega občnega zbora pridobila delavstvu sama novih 750.000 din na mezdah in drugih ugodnostih poleg drugega, kar je ZZD pridobila delavstvu v zvezi z drugimi organizacijami.

Naš dvig in dvig našega dela

Po poročilu strokovnega tajnika je poročal centrali tajnik **tov. Grebenšek.** V svojem poročilu je navedel, da je ZZD v zadnjem poslovnem letu naraslo **od 2150 članov na 4212 članov. To se pravi, da se je število članstva od zadnjega občnega zbora podvojilo.** Članstvo se deli po strokah tako-le: rudarjev imamo 280, kovinarjev 361, stavbincev 421, kamnolomcev 38, lesnih delavcev 618, gozdnih delavcev 591, papirničarjev 243, usnjarjev 131, tobačnih delavcev 142, tekstilnih delavcev 336, živilskih delavcev 61, fotografov 9, razne stroke 956 članov. Pri vojakih pa imamo 35 članov. Delo organizacije je zahtevalo ustanovitev dveh okrožij, jeseniškega in celjskega s 54 podružnicami.

Vršile so se v preteklem poslovnem letu 4 širše seje odbora in 2 plenarni seji, in 1 zborovanje delavstva ZZD v Delavski zbornici v Ljubljani. **Vršilo se je 84 sej predsedstva, ki je sprejelo 629 sklepov. Prejeli smo 1950 dopisov, odposlanih pa je bilo 2474 dopisov. Skupni promet znaša 4424 dopisov. Izdanih je bilo 14 okrožnic v 1680 izvodih. Izvršenih je bilo 246 obiskov podružnic.**

Zelo je ZZD napredovala tudi v tisku. Glasilo ZZD »Slov. delavec« izhaja v nakladi 4500 izvodov, izdan je bil tudi koledarček ZZD za leto 1938 v 1200 izvodih (ZZD ga je izdala prvič). V zadnjem času pa je izšel 3. zvezek Delavske knjižnice v založbi Zveze združenih delavcev »Bodi luč« in sicer v 4000 izvodih.

V svojem poročilu je tov. Grebenšek omenil tudi to, da so **borze dela in Delavske zbornice potrebne temeljite preureditve. Delavska zbornica podpore razdeljuje na tak način, da vse poberejo druge organizacije, ZZD pa, ki tudi nekaj pomeni in predstavlja dobršen del slovenskega delavstva, ostane vedno zapostavljena in mora še to, kar dobi, deliti z nameščensko organizacijo.**

Sledilo je poročilo tov. blagajnika Kalčiča, iz katerega je razvidno, da se ZZD že nosi sama in da tudi svoj list sama vzdržuje, dasi z velikimi žrtvami. Organizacija je že zdavnaj krila vse začetne izdatke. Blagajniška bilanca za preteklo leto izkazuje nekaj tisočev čistega.

Jasna beseda tov. predsednika

Tov. Preželj je nato podal svoje poročilo, v katerem je orisal naš pokret, naše naloge in našo povezanost s stvarnim življenjem. Izvajal je:

Spoštovani gostje! Dragi tovariši in tovarišice!

Pomen skupnosti za delavski stan!

Delavec kot posameznik v družbi ne pomeni ničesar. Zato je bil tudi tako dolgo časa teptan in prikrajšan pri svojih pravicah. Čim pa se je zavedel, da njegove žuljave roke ustvarjajo kruh in ko je videl, da od dobrin nima pravičnega deleža, tedaj je v skupnosti, v organizirani moči skušal doseči v družbi pravično mesto. To se mu je v veliki meri tudi posrečilo. Saj je bil delavec prvotno prava raja, brez pravic in pravega življenja, danes pa je njegov življenski standard boljši, višji. Danes ščitijo delavca in njegovo družino vrsta socialno zaščitnih zakonov, tako v bolezni, nezgodi, starosti onemoglosti, breposelnosti in vseh drugih podobnih primerih. — Da pa delavca danes ščiti toliko zakonov, ima zaslugo pri tem ravno organizacija. Strokovna organizacija je bila tista, ki je v skupni organizirani moči vršila borbo med delom in kapitalom in zahtevala pri državah pravico za delavstvo. Strokovna organizacija je torej življenjska. Ona ima predvsem gospodarski značaj. Toda, ker pa taka organizacija delavca osvoji celega, se delavec bori tudi za njene cilje. Čim pa smo to ugotovili pa nam ne more biti vseeno, kje je naš delavec včlanjen, kje je organiziran.

Mi smo pokret, mi smo organizacija!

Zakaj smo ustanovili našo ZZD vemo, za vzrok vejo tudi nasprotniki in vsa javnost. Potrebna, nujno potrebna je bila ustanovitev naše ZZD. V delavskem življenju smo potegnili črto ločilnico, ki loči danes kaj je dobrega in kaj je slabega za delavski stan. Ob ustanovitvi nas je bilo malo, bilo nas je samo zrno. Toda to zrno je vzklilo in pognalo ter zrastlo v steblo, mogočno drevo, ki oklepa danes več kot štiri tisoč članov, disciplineranih, trdnih, neodneljivih v svojih načelih, svojem delu in v svojih pravičnih zahtevah. Postali smo organizacija! In ta naša organizacija se vedno širi in širi, novi člani pristopajo, nove sile se zbirajo v naši organizirani skupnosti in naša rast je lepa in močna. **Nasprotniki nas napadajo, nas blatijo. Zakaj?** Zato, ker smo močni, ker se nas boje in ker vejo, da je v nas moč in rast in **ker vejo, da smo mi v boju za novo bodočnost glavni činitelji. — Mi smo pokret, reka, veletok, ki bo odnesel vse, kar ni v delavskem življenju in v njegovih ustanovah zdravega, naš pokret, veletok bo pomedel z vsemi frazami, z vso demagogijo,** katere se poslužujejo nekateri, da vladajo delavstvu, da delavstvo drže v slepoti. Naš pokret pravim, naša organizacija ZZD bo tista sila pri nas, ki bo delavstvu mogla in tudi znala pomagati do lepšega in srečnejšega življenja. Da pa bomo zamogli to poslanstvo izpolniti pa je potrebno, da na podvigu organizacijskih sil delamo vsi, tako člani, tako prijatelji, tako naša skupnost...

Strokovna organizacija je gospodarska organizacija!

Položaj delavstva je v vedni nevarnosti. Kajti kapital je vedno na delu, da delavcu odvzame to kar si je z organizirano borbo že pridobil. Strokovna organizacija mora zato svoje delovanje tako urediti, da bo mogla svojo nalogo za dobrobit delavstva vedno in v vsakem oziru dobro izvrševati. **Borba torej na celi črti! Vendar pa mora biti ta borba stvarna, resna in pravična. Demagogi ne smemo biti!** Poleg strokovnih akcij, ki jih organizacija podvzema za zaščito interesov in koristi članstva in delavstva pa je potrebna v vsakem posamezniku samozavest in čut za realnost. **Vsak naš delavec naj bo radi tega organiziran tudi v naših zadružnih gospodarskih ustanovah.** Delavski borec mora biti soliden, pravi pokretaš, kolikor mogoče nezavisen. Moralno bo močnejši, v času preiskušnje zato odpornejši. **Zato je potrebno, da ZZD ustanovi svojo hranilnico in posojilnico, svojo stavbno zadrugo, sploh da širi smisel za zadružništvo.** Kot strokovna organizacija smo to dolžni, smo to primorani, če hočemo, da bo naš uspeh lepši in vidnejši.

Načela ZZD, odnos do drugih organizacij, privesek politike!

Na I. rednem občnem zboru smo sklenili, da je ZZD bistven člen slovenske katoliške skupnosti. Rekli smo, da ZZD dela v zvestobi do vere in Cerkve, neizprosno proti zverinstvu komunizma, proti lažem in terorju marksizma, v borbi za zmago Pravice in Ljubezni, da pomaga zatiranemu delavstvu do dostojnega življenja.

Od nastanka dalje in še danes nas napadajo, da smo privesek politične organizacije. To odvisnost nam očitajo v dve smeri: 1. da smo pod neposrednim patronatom JRZ, 2. da smo slovenska podružnica Jugoslovenske delavske zveze (Jugorasa).

Mi se teh očitkov nič ne bojimo in smo ponosni na to kar smo. Le radi jasnosti, ki jo moramo imeti sami in vsi naši člani naj povdarim, da smo popolnoma samostojna organizacija slovenskega delavstva, ki si je sestavila program in pravila, ter živi iz krščansko socialnih načel, kakor so napisana v okrožnicah »Rerum novarum« in Quadragesimo anno« ter resolucij in navodilih, ki so nam jih dali slovenski in jugoslovanski katoliški shodi.

Pri tej popolni neodvisnosti in samostojnosti, ki jo imamo kot organizacija, pa nikdar ne smemo pozabiti, da je okoli nas in poleg nas življenje, s katerim smo nujno povezani, od njega odvisni, pa če priznamo to ali pa ne.

Stan ni pač popolna družba, ampak je del narodne skupnosti, del enotnega narodnostnega gibanja. Naše slovensko kat. delavstvo zato samo izpolnjuje božjo in naravno narodnostno dolžnost, ko priznava in deluje kot del naroda v čim lepšem soglasju z vsemi, ki žive iz istih osnovnih načel in so organizirani direktno ali indirektno v nam vsem skupni slovenski katoliški skupnosti.

V tesnih zvezah smo z Jugoslovansko delavsko zvezo in tega prav nič ne prikrivamo. Skupna nam je borba proti komunizmu in vsakemu drugemu marksizmu, vzajemno se trudimo kako bi iz lastne naše moči našim razmeram primerno urejevali in obnavljali našo narodno in državno družbo, tako, da bodo vsi jugoslovanski delavci najpravičneje zaščiteni, da bodo mogli braniti svoje stanovsko socialne interese v vsem državnem in javnem življenju.

Vsak delavec je tudi državljan, kot državljan volivec. Delavsko stanovsko in drugo javno življenje je tako povezano med seboj, da najmanjšega dela ne moreš izpeljati brez vzajemnega sodelovanja odločilnih činiteljev. Zato laže in vara vsak, ki pripoveduje, da morejo stanovske delavske organizacije biti čisto izven in brez vsake zveze z drugim javnim življenjem! Nasprotno tisti, ki nam očitajo politično odvisnost in sebi pripisujejo politično nedolžnost in nedotaknjenost skušajo samo s to prevaro pokriti svojo posebno in žal razdiralno politiko.

Naše naloge!

Načela in smer našega delovanja sem naznačil. Stojimo ob važnem mejniku. Mi se odgovornosti našega delovanja v polni meri zavedamo. Naš program je izražen v resolucijah in v predlogih. Stopamo v novo dobo razvoja ZZD. Dosedaj smo sile zbirali delali na ustroju organizacije, sedaj pa bo naša naloga, da postanemo res narodna organizacija, organizacija pozitivnih sil, ki bo delavstvu zamogla in mogla prinesti zmago. Da bo pa ta zmaga čim lepša in čim popolnejša, pa delujmo vsi, na tej zmagi gradimo svo-

je delo. Vabim Vas, tovariši delegati, da storite vse, da bo naša ideja v resnici kmalu zmagala. V našem boju in pri našem delu naj nam pomaga Bog!

Po poročilih nadzorstva in po volitvah, v katerih je bil soglasno po večini izvoljen stari odbor, so zborovalci sprejeli občnemu zboru poslane predloge.

Na občnem zboru so bili sprejeti med drugimi tudi sledeči predlogi:

I.

Občni zbor naroča centrali, da najkasneje do naslednjega rednega občnega zbora dobi svoj prapor. Tudi za krajevne organizacije ZZD se priporoča uvedba praporov, čim bo imela centrala svoj prapor. Prapori naj bodo enotni, izdelani po osnutkih, ki jih preskrbi novi odbor centrale.

II.

Občni zbor prosi konzorcij »Slovenskega delavca«, da uredi tako, da bo »Slovenski delavec« izhajal en dan preje t. j. vsak petek, da morejo vsi naročniki in člani prejeti list gotovo do vsake nedelje.

III.

Občni zbor naroča krajevnim edinicam, da tisku ZZD posvete večjo važnost. Obenem občni zbor naroča centrali, da nadaljuje z izdajo brošur v svoji Delavski knjižnici in da izda delavski koledarček za l. 1939. S tem prevzemajo tudi krajevne edinice odgovornost za dobro izvedbo tega predloga.

IV.

Občni zbor naroča centrali, da ustanovi v Ljubljani hranilnico in posojilnico, da s tem pomaga svojemu članstvu in tudi na tem polju pokaže organizacija svojo aktivnost.

V.

Enako naj centrala v bodočem poslovnem letu skrbi, da se ustanovi stavbena zadruga za gradnjo delavskih hišic, da se s tem delavstvu dajo zdrava in primerna bivališča.

Resolucija

Važne so resolucije, ki so bile predložene zborovalcem in katere so ti sprejeli z velikim glasnim odobravanjem. V njih se zre del našega programa naše miselnosti in našega hotenja. Resolucija pravi, da:

Občni zbor z veseljem pozdravlja aktivnost kr. vlade na socialnem polju. V preteklem letu se je na izpopolnitvi naše socialne zakonodaje storilo več, kot vsa prejšnja desetletja. Pri vsakem velikem delu pa se pokažejo prej ko slej tudi hibe, katere bo treba postopoma odpraviti in s tem našo socialno zakonodajo še izpopolniti.

a) Treba je zboljšati zakon o starostnem zavarovanju,

b) spremeniti čl. 50. in 82. Novih pravil bratovske skladnice,

c) zboljšati uredbo o minimalnih mezdah,

č) zakon o zavarovanju delavcev raztegniti tudi na gozdno in poljedelsko delavstvo,

d) izdati zakon o zaposlovanju hišno gospodinjskega osebja,

e) strogo izvajati določila o delovnem času,

f) onemogočiti zaposlitev inozemcev,

g) povečati pomen delavskih zaupnikov in omogočiti njih volitve tudi v obrtniških ustanovah,

h) povečanje zaščite strokovno organiziranih delavcev ZZD pred odpusti in drugimi neprilikami od strani delodajalcev,

i) za izobrazbo in za vzgojo delavskih funkcijonarjev v smislu našega pokreta zahtevamo ustanovitev strokovne šole iz sredstev Delavske zbornice,

j) za vse delavstvo je treba ob novelizaciji o. z. določiti plačane letne dopuste, za prestopke je določiti občutne kazni,

k) ustanove naj se posebni skladi iz katerih se naj plačujejo družinske doklade delavcem z družino,

l) v naši državi imamo dobro socialno zakonodajo, toda ta zakonodaja se čestokrat ne izvaja. Zato naj se inspekcije dela reorganizirajo in naj se pomnoži število inspektorjev ter naj se jim da možnost, da bodo naloge, ki jim jih zakon daje, uspešno izvrševali,

m) industrijo naj se ne obdavči za oni dobiček in investicije, ki jih da ta v socialne namene delavstvu,

n) delavske ustanove naj se dajo delavstvu. Delavske zbornice in Borze dela naj se uredijo tako, da bodo služile vsemu delavstvu ne pa samo socialistom vseh barv.

Občni zbor se v imenu slovenskega delavstva najiskreneje zahvaljuje kr. vladi, posebej pa še ministrom dr. Kreku in dr. Cvetkoviću za najuspešnejše delo na socialnem polju in pri delu za uveljavljenje delavske zakonodaje. Kr. vlado, posebno pa še ministra dr. Kreka in dr. Cvetkovića naprošamo, da tudi v bodoče delujeta, da se težnje, navedene v gornji resoluciji zadovoljivo rešijo.

Po prečitanju resolucije je tov. Pirih prebral važnejše točke iz novega poslovnika in predlagal občnemu zboru, da se poslovnik odobri.

K zadnji točki dnevnega reda: predlogi in slučajnosti, so se oglasili nekateri izmed navzočih delegatov.

Tov. Gasar z Jesenic, ki je razložil potek volitev obratnih zaupnikov pri KID na Jesenicah in pa tov. Luzar.

Nato je tov. predsednik Preželj ob ½ 13 uri zaključil občni zbor.

*

Vsi veseli so delegati in zborovalci zapuščali kraj zborovanja in z novim ognjem so se vrnili na svoje domove trdno odločeni, da bodo gradili neprekinjeno in vztrajno na naši organizacijski rasti stanu in narodu v korist, sebi in pokretu v čast.

Po občnem zboru torej vsi na delo za novo rast in nove zmage, dokler povsod ne zmaga naša misel in naše delo.

Z delavskih bojišč

Ljubljana

Tobačni delavci: V torek dne 3. maja se je vršil sestanek strokovne organizacije tobačnega delavstva ZZD v Zadružni kleti na Kongresnem trgu ob zelo lepi udeležbi članstva. Sestanka se je udeležil tudi centralni predsednik tov. Preželj, ki je poročal o kongresu Jugorasa, o pomenu in ciljih organizacije.

Tov. predsednik Jemc pa nam je poročal o intervencijah o plačilnem pravilniku, katerega delavstvo tako težko pričakuje, da se gmotno stanje našega stalnega delavstva zboljša. Če hočemo to čimprej doseči, je treba, da se tobačni delavci organiziramo. Ni vse eno ali si organiziran ali ne in kje si organiziran! Vsi tisti, ki stoje ob strani in pričakujejo samo sadov, čez organizacijo pa zabavljajo, naj vedo, da le s pristopom v organizacijo lahko sodelujejo. Če bodo kaj pridobili bomo tega deležni tudi mi, si seveda mislijo. Tako mišljenje ni delavsko in ne smel bi se najti pošten delavec ozir. delavka, ki ne bi bil organiziran.

Tovariši in tovarišice! V Vas samih je, da presodite, kje je Vaše mesto. Če ste za katoliško delavsko fronto, boste odgovorili s tem, da boste prišli k nam in se vpisali v Zvezo združenih delavcev v Ljubljani.

Za nedeljo dne 3. julija se je sklenilo, da napravimo izlet na Sv. Jošta. Opozarjamo članstvo na ta izlet, da se ga v polnem številu udeležite, da se tudi medsebojno bolje spoznamo. Podrobni program izleta še sledi.

Vodstvo tovarne je vsem sezonskim delavcem, ki so prišli do vključno l. 1935. v tovarno in delavkam l. 1933. povišalo plačo din 2.— dnevno.

Za to uslugo se organizacija vodstvu tovarne najtopleje zahvaljuje. Ne priznamo pa te zasluge nikomu, ki si te zasluge lasti.

Stavbinci. Pridno se organizirajo. Posebno zadnje čase se jih je veliko prijavilo k organizaciji iz okolice Černuč. Uvideli so namreč, da ne smejo držati rok križem in to sedaj, ko smo ravno v borbi za novo stavbinsko kolektivno pogodbo. Zanimive so nekatere izjave novo organiziranih članov, ki pripovedujejo, da so bili pred leti organizirani pri rdečkarjih in zakaj so izgubili zaupanje v organizacijo. Nekaj teh izjav bomo priobčili prihodnjič.

Jesenice

Občni zbor naše krajevne organizacije Zveze združenih delavcev

V sredo 4. t. m. ob 8 uri zvečer se je v dvorani Krekovega doma vršil prvi občni zbor naše katoliške strokovne delavske organizacije na Jesenicah, katero so njeni nasprotniki ob njenem postanku nazvali muho enodnevnico, na katero pa so vse Jesenice ob njenem postanku postale pozorne, s kakšnim programom se bo legitimirala, kako bo usmerila svoje delo. Z vso natančnostjo so zasledovale njen razvoj, njeno neumorno delo in težave, ki so jih stavljali na pot v svojem politično strankarsko zagrizenem sovraštvu ostale strokovne organizacije po svojih zaslepljenih voditeljih.

Občni zbor vsake ustanove je dan obračuna. Ta dan se ugotavlja ali so žrtve in trud položene v delo med letom imele uspeh. Zveza združenih delavcev na Jesenicah je na tem prvem občnem zboru lahko s ponosom in veseljem ugotovila, da je trud njenega vodstva kakor posameznih članov dosegel časten uspeh. Iz maloštevilne stavbinske organizacije je v dveh letih nastala močna po številu. Stavbincem so se pridružili kovinarji KID in podjetja Sava, v svojih vrstah ima številno skupino obrtniških pomočnikov vseh vrst poklicev. Skupno število njenega članstva presega številko 400. Samo na članskih prispevkih je imela preko 22.000 din dohodkov, v enem letu. Izvedla je lansko leto volitve obratnih zaupnikov za delavstvo pri »Slogradu« in uspešno sodelovala s svojimi predlogi pri sklepanju kolektivne stavbinske pogodbe. Z vso odločnostjo je nastopila tudi pri sklepanju kolektivne pogodbe pri KID. Še so v spominu nesramni napadi, ki jih je bila samo zaradi svoje jasnosti deležna. Ne, KID ni bila nevarna, njo so pustili pri miru. Naša organizacija je bila tista na katero je bilo treba usmeriti nejevoljo delavstva. Vse samo zaradi tega, ker je brez strahu obsodila marksistično igračkanje z delavskimi gospodarskimi interesi takrat, ko se morajo zbrati vse pozitivne delavske sile, da se za delavstvo doseže večji kos kruha. Zgodovina jeseniških delavskih gibanj je popolnoma objektivno sodila, da so baš marksistični voditelji s svojim namernim zavlačevanjem in demagogijo izdrezali, da je vodstvo tovarne po štirinajst dnevnih razpravah nastopilo z zahtevo po 11% znižanju plač kot pogoj za nadaljnje razgovore. Organizacija je v številnih pismenih in ustmenih intervencijah ščitila koristi članov. Mnogo truda je položila ob sprejemanju delavstva v KID. Poročilo v teh točkah pa je bilo nepovoljno. Sledilo je iz njih, da vodstvo KID ni v zadostni meri upoštevalo naših intervencij. Izvoljeni odbor bo moral uporabiti vse možnosti, da se ta krivica odpravi. Izvedla je letos volitve obratnih zaupnikov pri KID proti volji enajstorice lanskih zaupnikov, ki so hoteli kar samovoljno preko volje delavstva obdržati mandat tudi za letos.

Nastala je brezobzirna borba, čigavo stališče bo zmagalo. Volitve so se izvedle. Delavstvo ima danes popoln zaupniški zbor. Krstna borba, katere se je lotila naša mlada organizacija je bila prestana v njeno popolno čast. Vse struje od skrajne levice pa tja do desnice so bile v tesni povezanosti med seboj in osredotočile pravcati ogenj na nas z namenom, da nam ob teh volitvah zadajo smrtni udarec. Ugriznili so v grenko, naša odločnost jih je zlomila. Poročilo dalje navaja, da je organizacija sodelovala pri ustanovitvi lokalnega pokojninskega sklada in pri sklepanju prvega dodatka sedaj veljavne kolektivne pogodbe pri KID. Dalje je v družbi z NSZ sklenila prvo kolektivno pogodbo za delavstvo pri Tršanu. Še bi lahko naštevali delo, ki ga je s svojim agilnim ter požrtvovalnim delom izvršil odbor za koristi članov in napredek organizacije. Pa je že to dovolj močna legitimacija sposobne in delavne prave delavske strokovne organizacije, ki je v tako kratkem času znala upravičiti svoj obstoj ter poudarila nujnost njenega življenja.

Pri volitvah je bila z ogromno večino izvoljena lista, ki so jo predlagali člani. Na svoji prvi seji si je novi odbor izvolil upravo s tov. Rajnerjem Francetom kot predsednikom na čelu. Podpredsednik Markič Matej, tajnik Ambrožič Lojze, blagajnik pa Smolej Slavko. V novem odboru je skoro polovica članov z večletno zaposlenostjo pri KID, katerim nikdo ne more odrekati poznanja tovarniških razmer.

Tovariši, tovarišice! Trdno smo vsi uverjeni, da bo novi odbor z še večjo življenjsko silo vršil svojo nalogo v našo korist. Treba pa je tudi od naše strani potrebne požrtvovalnosti in zavednosti. Interesom skupnih ciljev se moramo podrediti vsi. Le če bomo to znali razumeti in v tej smeri vršili delo v organizaciji, bo drugo leto občni zbor ugotavljal še večje uspehe. Zato prav vsi na delo.

DROBNE DOMAČE

Globoko na cementna tla je padel 10. maja hlapec Alojz Fende, star 47 let, iz Primskovega pri Kranju. Na skednju je razkladal krmo, toda naenkrat so se mu trhle deske pod nogami vlomile. Pri padcu je dobil hudo rano na glavi in ko so prišli domači, da bi mu pomagali, je bil v zadnjih izdihljajih. Bil je vsled svoje pridnosti splošno priljubljen.

S podražitvijo pšenice se je podražil v Zagrebu tudi kruh. Štruca ali hlebec belega kruha, ki tehta 0.56 kg, bo stal din 4. 0.94 kg pol belega in 1.06 kg črnega kruha bo stal ravno toliko. Peki pa morajo v svojih prodajalnah razobesiti cenike, na katerih bo označena teža in cena posameznih vrst kruha.

Velik mednarodni mladinski tabor, ki bo v dneh od 26. do 29. junija v Ljubljani in katerega se bo udeležilo poleg Slovencev še 8 narodov, bo mogočna manifestacija vse slovenske in inozemske mladine. Pokroviteljstvo tabora je prevzel Nj. Veličanstvo Kralj Peter II., udeležil se ga bo osebno Nj kr. Visočanstvo knez namestnik Pavle. S tem je dano s strani najvišjih predstavnikov države najlepše plačilo za konstruktivno delo slovenske mladine, ki so ga hoteli liberalni mogotci iz prejšnjega režima pokazati v najtemnejši luči.

Ljubljanski župan dr. Jure Adlešič je odpotoval na otvoritev Jugoslovanskega kulturnega vrta v Cleveland, ki bo 15. maja. To je prvič, da se bo zastopnik Slovencev udeležil slovenske kulturne prireditve v Združenih državah. Obisk bo vlil nov pogum, novo ljubezen do stare domovine in bo povezal še trdneje vezi ameriških Slovencev na rodno mater Slovenijo.

Brezposelni delavec Selič Mirko iz Rudnika pri Ljubljani se je zatekel v bolnico, da bi mu operirali roko, katero mu je ob njegovem pripovedovanju obstrelil s strašilnim revolverjem neki delavec Anton Dermastja iz Kranja. Zdravniki so ugotovili, da so krogle, ki so ostale v Seličevi roki, izstreljene iz brovninga, vsled česar je prevzela poizvedovanje policija.

Gorelo je nedaleč od banovinske ceste za tremarskimi hribi posestvo slikarja Konca. Po težki in naporni hoji so prispeli gasilci do hiše, vendar se jim je ta pred očmi zrušila. Njihova dolžnost je bila le, da so s skrajnimi napori, katere je povečaval veter, omejili požar. Neutrudljivo so gasilci kopali rove, da se ne bi požar razširil predvsem na v bližini stoječe tremarske gozdove, kar bi pomenilo katastrofo.

Papirniškemu delavcu Markiču Albinu v Vevčah pri Ljubljani, je padlo pri delu na glavo železo. Kos železa ga ni pobil, pač pa mu je pretresel možgane, da so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

Vladko Radić, sin pokojnega Štefana, zahteva v »Narodnem valu«, da se v Hrvaški seljački stranki temeljito prečistijo vrste. Obsoja pa tudi, da se vsak, kdor le malo kritikuje sedanje nevzdržne razmere HSS, obsoja za nasprotnika hrvatskega naroda, ali pa se proglasi za komunista.

Občinsko cesto popravljajo v Zagradcu pri Žužemberku. 18 letni cestarjev sin, Franc Gerl, ki se je nahajal tudi med delavci, je postal žrtev kamna, ki mu je ob razstreljevanju skal priletel na glavo s tako silo, da je bil fant takoj mrtev. Dogodek je pretresel občane.

Sestanki in zborovanja ZZD

V SOBOTO 14. MAJA 1938:

MESTINJE: članski sestanek ob 8 zvečer v običajnih prostorih.

V NEDELJO 15. MAJA 1938:

ROGAŠKA SLATINA: članski sestanek ob 7 zjutraj v Društveni dvorani.

POLZELA: redni mesečni članski sestanek ob 3 popoldne v Društveni dvorani na Polzeli.

V NEDELJO 22. MAJA 1938:

NOVO MESTO: ustanovni občni zbor ob ½10 dopoldne v Rokodelskem domu v Novem mestu.

Uradne ure. Odbor je na svoji prvi seji določil sledeči vrstni red uradnih ur za člane izven dnevnega uradovanja. Ob nedeljah od pol 10 do pol 12 dopoldne. Torek, četrtek, petek in soboto od 6 do 8.

Remšnik

Na vnebohod, 26 maja po pozni službi božji je sestanek vseh članov ZZD. Vabljeni so pa tudi vsi drugi delavci. Sestanki so šola medsebojne skupnosti kakor tudi obramba zoper vse, kar škoduje enemu in vsem, zato ne zanemarjajte takih sestankov in ne privolite skušnjavi, ki povsod bahato nastopa, namreč: vsak naj skrbi zase! Vsak naj skrbi zase, to je le deloma res, kar dokazuje vsakdanje življenje, res je na splošno, da naj družba skrbi za vsakega in za vse! Pridite! Člani ste pa dolžni priti!

Zapisana pravica

VAŽNE DOLOČBE FINANČNEGA ZAKONA ZA LETO 1938-39 IZ DELOVNEGA PRAVA

Zgoraj navedeni finančni zakon je prinesel med ostalimi tudi mnogo določb, ki bodisi dopolnjujejo, odn spreminjajo dosedanje določbe glede delovnega prava in vsaj glede najvažnejših je potrebno, da se nanje na tem mestu posebej opozori.

Po dosedanjem pravnem stanju je bila veljava § 219 obrtnega zakona (t. j. pravica do bolniškega tedna) izključena na rudniška — topilniška podjetja. Novi finančni zakon pa je določil, da velja § 219 o. z. tudi za one službo emalce, ki so zaposleni v navedenih podjetjih in so člani bratovskih skladnic. Vendar pa nimajo ti službojemniki pravice do celotnega bolniškega tedna, temveč obdrže svojo plačo le 3 dni in še to le v onem slučaju, če nimajo pravice do hranarine. Potemtakem pripadajo službojemnikom navedenih podjetij vse pravice iz § 219 o. z., kakor službojemnikom ostalih podjetij, ki spadajo pod obrtni zakon le, da je njih bolniški teden skrčen na 3 dni. V slučaju obolenja pa obdrže plačo le, če nimajo pravice do hranarine.

Opetovano se je tudi dogajalo, da so službojemniki, zaposleni pri delih, ki jih je izvrševalo vojaštvo v lastni režiji, tožili državo — kot delodajalko v smislu zak. o zaščiti delavcev. Tako so zahtevali nadure, dalje izplačilo bolniškega tedna in slično. Da se ta nejasnost odpravi, pa je novi finančni zakon odredil, da ne veljajo dol. §§ 6, 8, 10, 12, 14, 15. 21, 87, 102, 103, I. odst., 108—115 in 119 zak. o zašč. delavcev za dela, ki jih izvaja vojaštvo v lastni režiji. Za taka dela se razmerje med državo in delavstvom ureja le s posebno pogodbo.

Po tem določilu bi tedaj ne veljale za službojemnike zaposlene pri vojaških režijskih delih določbe glede časa, dela in o plačilu nadurnega dela, dalje glede vodenja registra pomožnega osobja, kakor tudi določbe glede zaposlitve inozemskih delavcev. Vsa razmerja med službojemniki in državo pri opisanih delih se uredijo le s posebno pogodbo. Slednjič je tudi še omeniti kot novo določbo, da pomožno osobje v vojaških podjetjih za oborožitev in aeroplansko industrijo nima pravice voliti svojih zaupnikov.

Važna so končno tudi pooblastila ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje, da sme po odobritvi ministrskega sveta ustanoviti nov zavod delovnega prava — socialni institut — kot samoupravno telo z nalogo, da se bavi s poučevanjem socialnih vprašanj. Ker pa se s takimi socialnimi vprašanji že v gotovi meri bavi tudi že delavska zbornica, bi bila tedaj dva taka instituta nepotrebna. Zato pa je dano ministrskemu svetu, da na predlog ministra za socialno politiko izda novo uredbo o delavskih zbornicah. Z uveljavitvijo te uredbe pa izgube veljavo določbe o delavskih zbornicah, kakor jih odreja zakon o zaščiti delavcev. Pričakovati smemo torej v novem proračunskem letu povsem novo ureditev te važne delavske ustanove.

Stavbinska kolektivna pogodba

Ljubljana, 10. 5. 38.

Po dolgih pogajanjih za stavbinsko kolektivno pogodbo bo ista v petek 18. t. m. končno podpisana. Veljala pa bo že od 6. maja naprej.

Kolektivna pogodba sicer ni taka, kakršno smo si želeli in kakršno smo pričakovali, da bo po dolgih pogajanjih sklenjena, vendar pa je storjen korak naprej. Da kolektivna pogodba ni še popolna, je velika krivda na onih nezavednih delavcih, ki čakajo ob strani, kdaj jim bodo drugi organizirani delavci priborili boljši košček kruha, mesto, da bi tudi sam šli v borbo. V novi kolektivni pogodbi so spremenjene samo nekatere točke stare pogodbe in je na novo določena višina plač.

Plače po novi pogodbi so naslednje:

Mezdni razred	Zidarji in tes. po 3 letih izuč.	Zidarji in tes. po 3 letih izuč.	Delavci
I.	5.75 do 6.—	5.25	3.75
II.	5.75	5.—	3.50
III.	5.25	4.50	3.25
IV.	5.—	4.—	3.—
V.	4.25	3.50	2.75

Podjetniki oziroma zastopniki podjetij na poravnalnih razpravah niso dolgo hoteli pristati niti na gornje plače in sicer so se izgovarjali s tem, da bi pri takih mezdah ne mogli konkurirati šušmarjem, ki se ne drže ne kolektivnih pogodb, niti zakona.

Ni krivda delavskih organizacij, da so šušmarji; saj so te o tem vprašanju že v januarju t. l. dale skupno svojo pismeno načelno izjavo.

Za Ljubljano samo je bilo pridobljeno na mezdah še to zboljšanje, da bo najmanj 1/3 morala po 1. januarju 1939 imeti naslednje plače: zidarji in tesarji po 3 letih od izučitve minimalno din 6.— na uro, do 3 let po izučitvi minimalno 5.50 na uro in navadni delavci minimalno din 4.— na uro.

Nedvomno bo s to kolektivno pogodbo stavbinsko delavstvo mnogo pridobilo.

Polzela

Majniška nedelja. Za prvi maj je priredila ZZD na Polzeli zabavno igro »Nova zapoved«. Na sporedu so bile še druge zanimive točke, katere so vzbujale in zabavale naše zavedne delavce, ki so se v velikem številu udeležili naše prve prireditve. Prisrčno se zahvalimo g. županu za njegov obisk in pa celjskemu okrožju ZZD. Udeležili so se še razni drugi odličniki, ki se zavedajo delavskega duha in vidijo v naših krogih vsak dan večje uspehe. Vidijo, da naša katoliška organizacija zmaguje in zmagala bo. Kajti imamo še druga katoliška društva na Polzeli katera se strinjajo z našim delom in pravili. Najdejo se pa še tudi škododelci, kateri so se borili in se še borijo za svojo korist, nam pa da bi po svojih močeh škodovali. Hvala za njihovo prijaznost! Mi gremo naprej do našega cilja, s katerim se skoro snidemo.

Bog živi!

Sonce in sence doma in drugod

Doma

Našemu članstvu, ki se po našem programu ne odteguje delu v ostalih slovenskih katoliških organizacijah, ampak z veseljem povsod pomaga po svojih močeh k skupni rasti katoliškega narodnega pokreta, bo znano, da misli **Zveza fantovskih odsekov** konec junija tega leta prirediti v Ljubljani veliko mednarodno zborovanje in nastop katoliške mladine. Mlada Zveza fantovskih odsekov je neutrudljivo na delu, da bomo Slovenci dostojno izpričali svoj veliki idealizem, svojo organizacijsko silo in svojo nezlomljivo zvestobo Bogu in domovini. Te mladinske manifestacije se bodo v velikem številu udeležile razne mladinske in telovadne organizacije drugih narodov in držav ter bodo poslale svoje najboljše zastopnike, da z našimi pomerijo svoje moči. Upamo, da bo Zvezi uspelo, čeprav so bili katoliški fantje prisiljeni na dolgoletni odmor, da bo častno izšla iz mednarodnih tekem.

Zaradi velikega pomena manifestacijskih dni je Zveza zaprosila pri kraljevem namestniku knezu Pavlu za pokroviteljstvo te prireditve našega mladega kralja. **Kralj je pokroviteljstvo sprejel in se bo v njegovem imenu prireditve udeležil sam knez namestnik Pavle, da tako izpriča svojo veliko naklonjenost neprekosljivemu idealizmu naše mlade organizacije.** Zveza in odseki se zavedajo izredne počastitve, ki ji je s tem izkazana in bodo z vsemi silami še bolj zgrabili za delo, da se skažejo hvaležne visokemu pokrovitelju.

Pozivamo tudi naše članstvo, ki sodeluje pri fantovskih odsekih, da z vso ljubeznijo dela pri pripravah samih kakor tudi ob manifestacijskih dnevih.

*

Menda ga ni Slovenca, ki bi mu ne bil poznan **šenčurski proces,** v katerem so bili obsojeni **g. dekan Škrbec, g. Štrcin, gospod Brodar** in še desetorica drugih naših mož in fantov. Sedaj po več letih je pričela vstajati resnica, ki izkazuje, kako podla sredstva so takrat naši nasprotniki uporabljali, da bi z udarci po naših najboljših možeh uklonili narod svojemu nasilju. Te dni se je namreč pred sodiščem vršila obravnava **proti krivoprisežniku Jožefu Prešernu,** ki je bil v šenčurskem procesu ena glavnih in najbolj obtežilnih prič. Dokazano mu je bilo, da so bile njegove izpovedi, za katere je prisegel, lažnjive in da je pričal tako samo zato, da bi bili možje, ki jih je proces zadel, obsojeni. Jožef Prešeren je te dni prejel zasluženo kazen: 8 mesecev strogega zapora in 2 leti izgube častnih državljanskih pravic. Pravici je tako delno zadoščeno, toda kdo bo popravil veliko krivico, ki so jo morali pretrpeti možje in fantje iz šenčurskega procesa pa njihove številne in poštene družine!

*

Po sedemdesetih letih je bila izpolnjena vroča želja mnogih tisočev, ki so si želeli **dobrih cest iz Maribora v Slovenske gorice.** Preteklo nedeljo je naš ban g. dr. M. Natlačen ob navzočnosti mnogih tisočev ljudi po primernem govoru to cesto otvoril, da se bo po njej pretakalo novo gospodarsko življenje našega naroda in se s tem približajo lepi slikoviti kraji zelene Štajerske kulturnim središčem države. Kdor zna upoštevati vrednost dobrih prometnih žil, bo šele znal prav ceniti ta važen dogodek.

*

Bela Ljubljana se je pretekli teden za premnoge usluge, ki jih je bila deležna, oddolžila našemu narodnemu voditelju dr. Antonu Korošcu. Mestni občinski svet je v svoji zadnji seji soglasno imenoval našega voditelja v priznanje za njegove zasluge za mesto Ljubljano in ves slovenski narod za **svojega častnega občana.** Gospod župan dr. Adlešič je ob tej priliki v svojem govoru nanizal velike zasluge in težke borbe, ki jih je vodja naroda doprinesel v korist mesta. Izrazil pa je tudi upanje, da bomo ob njem in z njim v skupni domovini izvojevali sebi tisti delež, ki nam po vsej pravici pripada.

Mislimo, da je ljubljanski mestni svet storil samo svojo sveto dolžnost in da je tolmačil s tem aktom voljo vsega našega naroda.

Drugod

V zunanjem svetu je bila zadnje dni vsa pozornost obrnjena **zlasti proti Rimu,** kjer sta se **sestala Mussolini in Hitler,** da se porazgovorita o medsebojnih odnošajih Italije in Nemčije ter odnošajih teh dveh velesil do ostalega sveta. Italija je nemškega vodjo sprejela na najbolj sijajen način in je pred njegovimi očmi z velikimi paradami in nastopi manifestirala svojo urejenost in vojaško disciplinirano zgrajenost. Vse, kar je Hitler videl, je neizpodbitno izpričevalo, da stare predvojne lahke Italije ni nikjer več in da je znal Mussolini zgraditi iz nje zares mogočno velesilo sveta, preko katere ni mogoče več iti s prezirom. Italija in Nemčija sta ob tej priliki ostalemu zunanjemu svetu hoteli povedati, da ne smemo računati na to, da bi ju obstoječe gospodarske in narodne diference ob Jadranskem morju in na pobočjih Alp mogle ločiti. Večji so namreč skupni interesi kakor pa razlike, ki ju ločijo. Poudarili sta obe zaveznici, da hočeta biti v velikem svetu, kjer se odločuje usoda narodov in držav, v vseh pravicah enakopravni in soodločujoči. Povedali pa sta tudi, da želita mirnega razvoja Evrope in zato samo pozdravljata medsebojne prijateljske pogodbe, ki jih druga od druge nezavisno sklepata z ostalim svetom ter da nočeta, da bi se svet preveč ostro delil v sovražne bloke, ki ustvarjajo večno vojno nevarnost.

Češka je bila za časa manifestacij italijansko-nemškega prijateljstva druga dežela, ki je povzročala največ pozornosti zaradi znanih zahtev Heinleina, voditelja sudetskih Nemcev, katerim je po priključitvi Avstrije k Nemčiji mogočno zrasel greben. Zdelo se je, da bi mogla postati češkoslovaška država zaradi teh zahtev, ki jih je oficielno Češka odklanjala, ognjišče novih nevarnih evropskih zapletljajev, ki bi se prav lahko izcimili v svetovno klanje. To nevarnost sta uvideli Anglija in Francija, pa tudi Italija in sta prvi dve odločno nasvetovali Čehom, naj ugodijo Nemcem v svoji državi do skrajne možnosti, da tako rešijo sebe in svetovni mir. Po teh nasvetih je češka vlada sedla za mizo in začela pripravljati preureditev svoje države tako, da bodo narodne manjšine v njej poslej gotovo najbolj zavarovane v svojih pravicah.

Mala zveza se je zaradi zapletenosti novonastalega položaja s posebnim ozirom na Češko sestala k skupnemu posetu v Sinaju. Za našo državo se je tega posveta udeležil ministrski predsednik Stojadinović. Države male zveze so na tej seji zavzele svoje stališče do najnovejših dogodkov v evropskem svetu, pozdravile prijateljski pakt med Anglijo in Italijo in zlasti poudarile željo po skupni ureditvi medsebojnih odnošajev podonavskih držav. Povabili so tako Ogersko, da z vsemi svojimi sosedami iz trozveze hkrati uredi svoje razmere ter so ji namignili, da ne sme računati, da bi mogla z eno ali drugo izmed njih na škodo ostalima dvema sklepati kake posebne sporazume.

Francija je po svojih posvetih z Anglijo prešla takoj k urejevanju svojih žalostnih notranjih razmer, ki jih je zapustila nezmožna ljudskofrontaška Blumova vlada. Ta vlada je namreč francosko državo gospodarsko skoro popolnoma upropastila in je napravila v dveh letih svojega vladanja nad 40 milijard frankov primanjklaja. Dobrikala se je zboljševiziranim masam z raznimi gospodarskimi in socialnimi ukrepi, ki so bili na videz zelo dobri, toda jih stvarno življenje nikakor ni preneslo. Francija je tako mnogo zgubila na svojem ugledu. Padla je obenem njena produkcija, narastla je brezposelnost, zunanja trgovina je umirala. Posledica vsega tega je bila, da se je frank začel resno majati in je pretila Franciji finančna katastrofa. Tu je posegel z močno roko po ozdravitvenih ukrepih sedanji ministrski predsednik Daladier. Povišal je davke in uradno je znižal vrednost franka tako, da je danes frank vreden samo še 1.3 dinarja. Moral je to storiti, da je domovino obvaroval še hujših nesreč. Če pomislimo, da je bil frank pred nastopom ljudske fronte vreden 3.— din, lahko presodimo, kakšno vrtoglavo gospodarsko politiko je vodila lažna demokratska ljudskofrontaška vlada preteklih dveh let.

BELEŽKE

RADI BI »POGAJŠKOVALI«

Nasprotno časopisje nas je zmerjalo z »Jugorasom«. Posebno ono iz vrst JNS je imelo na tem posebno veselje. Mi smo pa ugotovili, da so le zato neprestano to ponavljali, ker sami kljub ponujanjem zraven niso mogli. — Ob zadnjem zborovanju Jugorasa v Beogradu jih je neki poslanec kar celo tropo s seboj pripeljal. Menda nikdo ne bo trdil, da je ta poslanec vodil člane ZZD. To je bila tista grupa, ki jo je pa »Delavska pravica« vseeno krstila za grupo ljubljanske ZZD. No, pa na stvari nič hudega ni. Zdi se, da jih je danes tudi v vseh vrstah socialistov nekaj ali precej, ki bi radi v vrstah Jugorasa takole nekoliko pogajškovali in pojugorasali.

PO SVETU

Knez Starhemberg, bivši voditelj avstrijske mladine, ki se je pa v tem svojem voditeljstvu zelo slabo izkazal vsled svoje neznačajnosti, je ob nastopu narodno-socialističnega režima pobegnil v Švico. Kmalu za tem je pa želel pogovoriti se z voditelji narodnega socializma v Avstriji, kakor tudi s samim Hitlerjem, da mu ne bi novi oblastniki zaplenili njegovih 13 gradov in drugo ogromno premoženje. Vendar narodni socializem se ni ob tej priliki pokazal sentimentalen in ni verjel knezovim izgovorom, da je pristaš Hitlerja, zato so mu vse njegovo premoženje zaplenili.

Načrt za gospodarsko sodelovanje med Nemčijo in Italijo v Podonavju je po poročilih precej podoben načrtu za gospodarsko izkoriščanje Abesinije. Do danes še ni prispela v javnost vest, da bi ta gospodarski načrt ob priliki Hitlerjevega obiska v Rimu sprejeli.

Japonska in Poljska se hočeta gospodarsko povezati, zato so se začele v začetku tega tedna med japonskimi in poljskimi odposlanci v Varšavi pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe.

V sežigalnici mrličev je tokijska policija našla 100 delavcev, ki so iz pepela sežganih umrlih izbirali zlato zobovje. To se ni primerilo prvič, temveč so ti opravljali svoj hijenski posel že precej časa.

Na prekooceanskih parnikih največje francoske plovne družbe »Cie Gle Transatlantique« je izbruhnila stavka vsled tega, ker ni poveljnik parnika »Champlaina« dovolil tajniku komunistične strokovne organizacije, da bi hodil na ladjo agitirat. Po energičnem nastopu ladijskega poveljnika, so razglasili komunisti splošno stavko, ki pa jo je vlada zatrla in je ugodila zahtevam Strokovne zveze pomorskih častnikov, ki pravijo, da je pri plovbi red neobhodno potreben, kakor je tudi potrebno obdržati ugled in oblast častnikov.

Hitler se je poslovil v torek od Italije, ki mu je pripravila kraljevski sprejem in s tem hotela dokazati nerazdružljivo prijateljstvo, ki je utemeljeno v osi Rim-Berlin. Italija je bila ob Hitlerjevem prihodu čez noč slavnostno preurejena. Hitler je dobil pogled v obnovitveno delo fašističnega režima, ki mu je ob tej priliki tudi pokazal moč svoje reorganizirane armade predvsem v veličastnih pomorskih manevrih, ki so se pretekli teden vršili pred vodjema obeh revolucij.

Ameriški veleposlanik v Parizu je ob povratku v Združene države izjavil časnikarjem, da Rosevelt l. 1940, ko bo zopet imel priliko kandidirati še za predsednika Združenih držav, ne bo več tega storil, temveč se bo umaknil iz političnega življenja.

Eno največjih prekomorskih ladij Lafayette, ki jo poznajo dobro naši izseljenci, je pretekli teden uničil požar na suhem mostu v Le Havreu, kjer so jo popravljali. Ladja, ki je bila 176 metrov dolga, 24 metrov široka in je nosila 1000 potnikov, je po mnenju postala ob tej priliki žrtev sabotaže.

Znani londonski tednik »Gvardian« prinaša vest, da so z novgorodskim nadškofom ustrelili tudi nekatere druge duhovnike, ki so bili obtoženi najbolj nemogočih zločinstev, katere morajo skuhati samo komunistični mogotci. List želi, da proti tem verskim preganjanjem in streljanjem duhovnikov, ki jih ni več mogoče gledati, nastopi odločno tudi anglikanska cerkev.

List izdaja za konzorcij: Preželj Franc, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, Jesenice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misij. tisk.: A. Trontelj, Groblje.